

TERUGBLIK OP DE JAARLIJKSE UNESCO BIJEENKOMST VOOR IMMATERIEEL ERFGOED IN ASUNCIÓN, PARAGUAY (2024)

Van 2 tot 7 december 2024 vond de negentiende sessie van het Intergouvernementeel Comité (19.COM) van de UNESCO Conventie voor de Borging van het Immaterieel Cultureel Erfgoed plaats in Asunción, Paraguay. Met zo'n 1.000 deelnemers uit 184 landen was deze jaarlijkse officiële vergadering tegelijk een groot feest van samenwerking rond levend erfgoed in de wereld, en een platform voor het bespreken van nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen.

De feestelijke opening werd bijgewoond door president Santiago Peña, UNESCO-directeur-generaal Audrey Azoulay en de Paraguayaanse minister van Cultuur, Adriana Ortiz. Tijdens haar toespraak benadrukte Azoulay hoe immaterieel erfgoed levend, relevant en van groot belang is voor de uitdagingen van vandaag.

"... this Convention has reinvented the very notion of heritage — to the extent that we can no longer separate the tangible from the intangible, the sites from the practices. It is our great responsibility to promote this heritage, which — far from being mere folklore, far from being frozen in time and distanced from today's reality — is very much alive and needed." Audrey Azoulay (UNESCO)

UNESCO Lijsten: Viering van diversiteit, verbinding, vrede en duurzaamheid

Een langverwacht hoogtepunt van het Comité was natuurlijk -zoals elke editie- de inschrijving nieuwe elementen op de UNESCO-lijsten voor immaterieel erfgoed. Tijdens de 19.COM sessie werden weer heel wat nominaties voor de **UNESCO Lijsten van het Immaterieel Cultureel Erfgoed** besproken:

- 58 voordrachten besproken voor de Representatieve

Lijst van het Immaterieel Erfgoed van de Mensheid.

- 2 voordrachten voor de Lijst van Immaterieel Erfgoed dat Dringend Borging Nodig Heeft.
- 3 voorstellen voor het Register van Goede Borgingspraktijken.
- En voor het eerst ook: 3 aanvragen voor het overplaatsen van elementen naar een andere Lijst.

Zo omvatten de UNESCO 2003 Lijsten nu **788 erfgoedpraktijken uit 150 landen**. Elk van deze praktijken verrijkt het beeld van de diversiteit aan immaterieel erfgoed wereldwijd. Enkele voorbeelden uitgelicht:

- Nieuwjaarsgebruiken in China
- Vaardigheden van Parijse zinken dakdekkers en ornamentwerkers (Frankrijk)
- Pysanka (Oekraïne en Estland): De praktijk van het beschilderen van eieren met complexe patronen, een traditie die de verbinding tussen generaties symboliseert. Pysanka verschijnt sinds de start van de oorlog in Oekraïne ook vaak als teken van solidariteit in allerlei internationale initiatieven.
- Techniek van het maken van de reuzenvliegers van Santiago Sacatepéquez en Sumpango (Guatemala)
- Sake maken uit Japan (Japan)
- Nomadische migratie en aanverwante praktijken (Mongolië)
- Henna gebruiken (Algerije, Saoedi-Arabië, Bahrein, Egypte, Verenigde Arabische Emiraten, Irak, Jordanië, Koeweit, Marokko, Mauritanië, Oman, Staat Palestina, Qatar, Soedan, Tunesië, Jemen)

Daarnaast zagen we ook een aantal bestaande **multinationale dossiers** verder groeien en nieuwe landen verwelkomen, zoals:

- Het Nowrouz Lentefeest (Afghanistan, Azerbeidzjan, India, Islamitische Republiek Iran, Irak, Kazachstan, Kirgizië, Oezbekistan, Pakistan, Tadzjikistan, Türkiye, Turkmenistan en Mongolië)
- Manueel Klokkenluiden (Spanje en Italië)

[Hier](#) kan de je alle inschrijvingen op de UNESCO Lijsten uit 2024 terugvinden!

‘Connections cycle’

Dit jaar werd als "Connections"-cyclus bestempeld: de verbindende kracht van immaterieel erfgoed spreekt immers uit veel nieuwe praktijken op de UNESCO Lijsten. Daarin zien we hoe erfgoedpraktijken als bruggen tussen generaties, gemeenschappen en landen fungeren. Ook de verbanden tussen immaterieel en materieel erfgoed krijgen bijzondere aandacht. Daarbij wordt benadrukt hoe fysieke ruimtes zoals historische gebouwen vaak het immaterieel erfgoed ruimte geven en ondersteunen dat hen betekenis geeft. Verder werd de rol van erfgoed in duurzame ontwikkeling opnieuw sterk uitgelicht bij vele genomineerde praktijken. Daarmee wordt de lijn van vorige jaren doorgezet. De nominatiedossiers benadrukken hoe immaterieel erfgoed bijdraagt aan maatschappelijke veerkracht, aan onderwijs, aan natuurbehoud en aan vrede. In een wereld die steeds meer verdeeld raakt, komt erfgoed als een bindmiddel naar voren dat wederzijds respect en begrip bevordert.

Overgangsjaar

Dit jaar werd ook een overgangsjaar genoemd. Het was immers een jaar waarin we de effecten van verschillende recent besliste veranderingen in de Lijsten-systemen hebben ervaren (na de reflecties rond de omgang met de Lijsten afgelopen jaren). Zo bijvoorbeeld de nieuwe mogelijkheid om elementen van de ene naar een andere Lijst over te plaatsen, en een vereenvoudiging van de nominatieformulieren voor de Lijsten.

Nieuws van 2024: de 1ste dag van het immaterieel

erfgoed & de impact van AI op levend erfgoed

Er werd ook teruggeblikt op de eerste Internationale Dag van het Immaterieel Cultureel Erfgoed die in 2024 plaatsvond. Het inspireerde tientallen evenementen in alle regio's ter wereld. Je vindt al die events samen uitgelicht op een speciale UNESCO webpagina. Ook de initiatieven vanuit Vlaanderen staan er uitgelicht, met film als rode draad en bijzondere aandacht voor jongeren en educatie. 2024 was ook een jaar dat we omwille van de snelle opkomst en ontwikkelingen van Artificiële Intelligentie (AI) zullen herinneren. UNESCO zat daarbij niet stil, en organiseerde een internationaal webinar over de impact van AI op levend erfgoed op 17 Oktober 2024, de verjaardag van de 2003 Conventie. Deskundigen verkenden zowel de mogelijkheden als de risico's van AI, zoals: Borgen van talen: AI-platforms kunnen bedreigde talen documenteren en toegankelijk maken, zoals geïllustreerd in casestudies uit Marokko. Inclusiviteit: ervaringsdeling uit Latijns-Amerika benadrukte het belang van inclusieve AI-technologieën die rekening houden met inheemse culturen. Ethische kwesties: de noodzaak van ethische richtlijnen om misbruik van culturele data te voorkomen werd aangekaart. Het webinar benadrukte de rol van AI als hulpmiddel om erfgoed toegankelijker te maken, maar waarschuwde ook voor uitdagingen zoals culturele vooroordelen en datamisbruik. Je kan het webinar hier herbekijken!

Vlaamse en Belgische initiatieven in de Schijnwerpers

Kermiscultuur op de UNESCO-Lijst

Met 19.COM vieren we vanuit België en Frankrijk de inschrijving van Kermiscultuur op de UNESCO Representatieve Lijst. Daarnaast verwelkomde UNESCO ook de uitbreiding van het multinationale dossier rond 'Dry-stone walling' -de Kunst, kennis en technieken van

droge steenbouw- waar ondertussen al 13 landen in de Europese regio rond samenwerken: Kroatië, Cyprus, Frankrijk, Griekenland, Italië, Slovenië, Spanje, Zwitserland, Andorra, Oostenrijk, België, Ierland en Luxemburg.

Plannen voor een UNESCO 2003 expertisecentrum (cat.2 centrum)

Een memorabel moment van deze 19.COM bijeenkomst was zondermeer de aankondiging van het ambitieuze plan om een UNESCO Categorie 2-centrum in België op te richten. UNESCO Categorie 2-centra werken als internationale knooppunten aan samenwerking, kennis- en capaciteitsopbouw rondom immaterieel erfgoed en de UNESCO 2003 Conventie. Wereldwijd zijn reeds 8 dergelijke UNESCO Categorie 2-centra actief. Maar tot dusver was er nog geen zo'n centrum in West- en Noord-Europa (de zogeheten UNESCO 'Groep 1'-regio). Daarom werkt Vlaanderen aan een plan voor een Europees Categorie 2-Centrum voor UNESCO. Met vele partners - de andere overheden in België, andere landen in Europa, het ENFP Europees Netwerk van Focal Points, NGO's, facilitatoren en het bredere erfgoedveld - wordt komende jaren hierrond samengewerkt. Reeds van de begindagen van de UNESCO 2003 conventie is Vlaanderen een actieve partner van de conventie. Gelegen in het hart van Europa kan met de ontwikkeling van dit nieuwe initiatief van een UNESCO Centrum verder gebouwd worden aan dit strategisch partnerschap met UNESCO, met veel oog voor brede participatie, kennisopbouw en netwerking. Wordt dus zeker vervolgd!

Dynamiek bij Ngo's en Civil Society

Intussen ontplooit zich via vele burgerinitiatieven ook een steeds bredere dynamiek en activiteit rond allerlei vraagstukken en actuele thema's bij de Conventie.

Het internationale ICH NGO Forum van UNESCO geaccrediteerde NGOs zette in haar jaarlijkse symposium ter gelegenheid van 19.COM in Paraguay participatieve werkvormen centraal. Met ruim 170 deelnemers in de zaal en online werd het een druk bijgewoonde uitwisseling. Een hele dag lang werden Ngo-ervaringen uit alle werelddelen gepresenteerd waarin overheden, gemeenschappen en Ngo's samen werken aan het borgen van immaterieel erfgoed. Werkplaats immaterieel erfgoed zette - als UNESCO-geaccrediteerde Ngo- dit jaar actief de schouders onder de organisatie van het Symposium.

Voor het eerst werd ook een NGO Forum kortfilmfestival georganiseerd. En er zijn ook NGO Werkgroepen rond uiteenlopende thema's, zoals klimaatverandering, omgang met rampen, vluchtelingen, beleid, enz. Lees hier het volledige rapport van het ICH NGO Forum voor het jaar 2024.

Lees [hier](#) het volledige rapport van het ICH NGO Forum voor het jaar 2024.

UNESCO lanceert online platform om ervaringen rond borgen te delen

Een belangrijk initiatief dat tijdens de 19.COM bijeenkomst werd gepresenteerd, is een online platform voor het delen van goede borgingspraktijken. Dit platform maakt het mogelijk om ervaringen, methodologieën en casestudies te delen, met als doel: een digitale ruimte te bieden voor kennisuitwisseling die borgingspraktijken kan versterken interactie en samenwerking tussen erfgoedgemeenschappen wereldwijd te bevorderen de waardering voor immaterieel erfgoed te versterken via het delen van succesvolle borgingspraktijken De lancering van een proefversie van het platform wordt verwacht in 2025, wat een nieuwe dimensie toevoegt aan de wereldwijde inspanningen voor het behoud van immaterieel cultureel erfgoed. Nederland engageerde zich als donor om ruim 120.000 euro te investeren in de ontwikkeling van het digitale platform.

Thema's voor de toekomst

Cultuur als duurzame ontwikkelingsdoelstelling

In de afgelopen jaren is wereldwijd steeds meer aandacht gekomen voor cultuur als een essentiële pijler van duurzaamheid. Dit werd ook onderstreept in de 'Seoul Visie' van 2023, die zelf voortbouwt op de MONDIACULT-verklaring van 2022, waarin 150 landen opriepen om cultuur te erkennen als een mondiaal publiek goed. Deze visie benadrukt dat cultuur, inclusief levend erfgoed, niet alleen een fundamenteel recht is, maar ook een belangrijke schakel in duurzame ontwikkeling.

Lees hier meer over de Seoul Visie

Lees hier meer over Mondiacult

Thematische trajecten rond levend erfgoed in het licht van duurzaamheid

Al enkele jaren verkent UNESCO belangrijke thema's op het kruispunt van immaterieel erfgoed en duurzaamheid. In deze trajecten onderzoekt UNESCO hoe immaterieel erfgoed fungeert in bv. stedelijk samenleven, duurzaam ondernemen, omgaan met klimaatrampen en noodsituaties, enzovoort. Het beantwoordt de vragen van lidstaten en andere stakeholders hoe ze praktisch en conceptueel aan de slag kunnen gaan hiermee.

Sinds 2021 lopen 3 gerichte trajecten. Voor elk van deze thema's worden praktische tools, methoden en strategieën ontwikkeld om lidstaten en andere belanghebbenden te ondersteunen:

- economische dimensies van het borgen van immaterieel erfgoed
- klimaatverandering en borgen van immaterieel cultureel erfgoed
- borgen van immaterieel cultureel erfgoed in stedelijke contexten

Daarnaast is in 2024 ook een nieuw thema geïntroduceerd: Digitale technologieën en kunstmatige intelligentie (AI) – zie hoger.

Klimaatverandering in focus

Met name rond het thema van klimaatverandering werd in 2024 heel wat werk verzet. Na een wereldwijde enquête in 2022, werden in 2023 en 2024 expert meetings gehouden met deskundigen op gebied van immaterieel cultureel erfgoed, rampenrisicovermindering en klimaatverandering.

Op 19.COM kon zo een 'Guidance Note' gepresenteerd worden. Deze leidraad brengt de belangrijkste begrippen en inzichten in kaart, en stelt een allesomvattende aanpak voor om klimaatactie te ondernemen voor levend erfgoed, gebaseerd op rechten en gericht op mensen. De nota doet ook voorstellen om vanuit de netwerken rond de 2003 Conventie verder rond te werken: op gebied van bewustmaking, onderzoek, experiment, samenwerking en beleidsvorming.

Vanuit Vlaanderen droeg collega Chantal Bisschop van Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG) als experte bij aan de UNESCO Expertmeeting rond het thema van Climate Change in 2024. In het internationaal erfgoedproject Water & Land. Immaterieel erfgoed en duurzame ontwikkeling van CAG en Kenniscentrum immaterieel erfgoed Nederland (KIEN) wordt onderzocht hoe traditionele kennis en praktijken kunnen bijdragen aan een ecologische en klimaatrobuuste toekomst, met nadruk op de positieve rol van immaterieel cultureel erfgoed bij klimaatadaptatie.

Meer informatie vind je hier: <http://ich.unesco.org/en/climate-change>

La Guarania als muzikale noot van gastland Paraguay

Nancy Ovelar de Gorostiaga, de ambassadeur van Paraguay bij UNESCO en voorzitter van de 19.COM sessie, verraste de deelnemers meermaals met een vrolijke muzikale noot. Zij zong in La Guarania stijl alle aanwezigen op de vergadering toe. Guarania is een muziekgenre uit Paraguay dat de Guarani-taal met indigene en volkse muziek combineert. Voor de Paraguayanen weerspiegelt La Guarania naar eigen zeggen hun ziel en veerkracht.

La Guarania werd tijdens 19.COM ingeschreven op de UNESCO Representatieve Lijst. Met warme stem en begeleiding van lokale muzikanten bracht Ms. Ovelar de Gorostiaga de zaal zingend in vervoering. Ze belichaamde daarmee ook de kracht van muziek om mensen te verbinden. Aan het eind van de 19.COM bijeenkomst zwaaide de voorzitter zo ook iedereen zingend uit. Een beter afscheid had de bijeenkomst niet kunnen vinden.

Op naar 20.COM – in India

De volgende UNESCO 2003 bijeenkomst, de 20ste sessie van het Comité (20.COM), staat gepland van 8 tot 13 december 2025 in India. Voor meer informatie over de 19e sessie van het Intergouvernementeel Comité voor de Borging van het Immaterieel Cultureel Erfgoed, kan je de officiële UNESCO-paginaraadplegen! De Lijsten van de UNESCO 2003 Conventies omvatten intussen 788 immaterieel-erfgoedpraktijken uit 5 regio's and 150 landen!

Trefwoord:

[UNESCO](#)

Meer weten: